

Een vrouw voor elk seizoen

Een vrouw voor elk seizoen

Walter van den Broeck

De Bezige Bij Antwerpen

Krimhilde

9

Yolanda

13

Marie & Ella

51

Suzanne

85

Hanne & Debra

116

Frau Bronsky & Frau Bachmann

180

Amanda

203

Liefsten,

Op 28 maart 1941, om zes uur 's ochtends, perste jij me met een luide kreet je lijf uit en de wereld in, liefste moeder. Het schijnt dat ik nogal tegenspartelde. Alsof ik toen al wist dat Het Leven een vergiftigd geschenk was, omdat ik het ooit terug zou moeten geven.

Je gaf me ook enkele richtlijnen mee. Dat ik altijd rekening moest houden met andere mensen – vader deed dat nooit. Dat ik mij altijd aan de regels moest houden van elk spel waaraan ik deelnam – vader speelde altijd vals. En dat ik gerust mocht dagdromen, maar niet zo lang als vader, want een mens moet drie keer per dag eten, liefst één keer warm.

Men vraagt me de laatste tijd weleens waarom ik zo zelden je grafbezoek. Het antwoord is eenvoudig. Wat daar op het kerkhof ter aarde werd besteld, is slechts je stoffelijk omhulsel. Je echte zelf heeft zich vanaf mijn geboorte in mij genesteld. Ik kwam uit jou, jawel, maar tezelfdertijd kwam jij in mij, en werd mijn voering. Waar ik ook ga of sta, overal neem ik je mee. Eerlijk gezegd, soms benauw je me zodanig hard dat ik je los zou willen tornen. Maar lukken doet dat nooit. Verstellen wordt verminken, keer op keer.

Jou zag ik op school tussen je vriendinnen staan, liefste vrouw. Melkwegstelsels botsten, een bliksem trof me midden in het hart. 'Dat is ze!' reutelde ik tegen een vriend. Tegenspartelen hielp ook nu niet, en zie, ik maakte alle clichés nieuw. Ik at niet meer, sliep niet meer, las poëzie, miste treinen, droeg sokken van verschillende kleuren. Je kan het niet zo gek verzinnen of ik deed het.

Je was een en al tover. Hoe je keek, hoe je stond, hoe je zat, hoe je bewoog: zo had geen meisje ooit gekeken, gestaan, gezeten of bewogen. De hele wereld moest wel blind zijn dat zij dat al niet veel eerder had gezien.

Je kent het vervolg. Ik zat achter je aan, je ging uiteindelijk voor de bijl en verloor daardoor je tover.

Na al die jaren botsen er geen melkwegstelsels meer en slaat de bliksem niet meer in. Gelukkig maar, want het is inmiddels wetenschappelijk bewezen dat een verliefdheid die langer dan twee jaar aanhoudt, het menselijk organisme zodanig ontregelt dat de zelfvergiftigingsdood er spoedig op volgt.

Soms wil ik nog weleens betreuren dat ik die vergiftigingsdood niet ben gestorven. Ik zou mij vandaag minder schuldig voelen. Maar dan denk ik:

onzin! Je zou vandaag helemaal niets meer voelen. Ook niet de warmte van het kacheltje dat jij in mij brandend houdt. Want, jawel, ook jij bent bij me ingetrokken en bereddert er in samenspraak met moeder mijn huishouden. Daar word ik weleens korzelig om. Was ik maar alleen, denk ik dan, dan zou ik de wereld eens iets laten zien. Maar als je er niet bent, zit ik op je te wachten, zoals de dag op de nacht, het brood op de honger, de pen op de inkt. Je hoeft de deur maar uit te gaan en ik kan niets meer vinden: mijn kleren niet, mijn woorden niet, mezelf niet. Pas als je weer thuiskomt, vind ik mezelf terug en voel ik me weer compleet. De blikseminslag van weleer moet ons op Siamese wijze aan elkaar hebben geklonken. Soms heb ik pijn in jouw rug, soms heb jij zeer aan mijn maag. Wij zijn, vrees ik, niet dan via operatieve weg van elkaar te scheiden.

Soms ben je echt, soms ben je van papier, liefste lief. Soms ben je blond, soms ben je zwart. Soms ben je klein, soms ben je groot, soms ben je ziekelijk doorschijnend, soms ben je schaamteloos gezond. Soms passeer je, zoals Piet Paaltjens' Rika, in een sneltreinvaart. Soms blijf je jarenlang. Maar altijd sla je toe als een dief in de nacht. Nu eens met een woord, dan weer met een lach, een blik, een zucht. Soms met... ik zou het bij god niet weten. Wat het ook is, de melkwegstelsels botsen, de bliksem treft mij midden in het hart en pookt mijn oude hunker op. Maar ik heb intussen mijn lesje wel geleerd. Ik maak mij niet meer bekend, ik spreek mij niet meer uit. Wel nader ik ongezien je rand en sluit, behoedzaam als een vlindervanger, je tover in. Waar je van dan afaan ook gaat of staat, je tover blijft bij mij, in mij. Zelfs nadat in Ispahaan De Dood je vege lijf gehaald zal hebben. En telkens als ik in mij naar hem kijk, weet ik dat ik leef, want ik begeer. Niet genoeg om eraan dood te gaan, maar ruim voldoende om mijn zinnen te doen zinderen.

Liefste moeder, jij die mij 't leven gaf, liefste vrouw, jij die mijn leven deelt, wees niet boos op deze prinsesse lointaine. Zij is niet slecht, zij is niet echt, zij is maar schijn. Zij is de geroofde tover van duizend vrouwen, die van de prins geen kwaad weten. Samen vormen jullie een drievuldigheid waardoor ik ben bezeten en bezet tot in mijn verste vezels. Ik ben helemaal vol van jullie. Ik ben niet dan door jullie. Mijn lot berust geheel in jullie handen. Als jullie van mij houden, blijf dan en hou mij. Hou mij heel. Hou mij heel hard heel.

Walter

Krimhilde

Of die stripteasetentjes op de weg van Balen naar Leopoldsburg nog altijd bestaan? Ik zou het niet weten. Ik heb er sinds die nacht in 1967 geen voet meer gezet, geloof ik. Ah, die nacht! Het mansvolk zou eens alleen uitgaan, zonder de vrouwen dus: vader, broer Jules, Ken-van-ons-Elvire en ik. De oudste broer Staf had het laten afweten. Die worstelde nog met een kater van daags voordien. Wat de bedoeling was?

Wij zouden de ouwe eens wat laten zien!

De buitenwipper van The Horse's Neck herkende ik onmiddellijk aan zijn stuitende Tiroler das. Twee jaar voordien had ik hem op school nog een armoedige toekomst voorspeld, omdat hij na weken van intensieve training nog steeds het verschil niet kende tussen een *bijvoeglijke* en een *bijwoordelijke* bepaling. Hier stond hij nu, weliswaar in een slechtverlicht halletje, maar wel met jaszakken die uitpuilden van de fooien, zo te zien ten belope van mijn gehele maandwedde.

We namen plaats aan een ronde tafel met zicht op het podiumpje, waarop straks, aldus de affiche, Fräulein Krimhilde uit Oost-Berlijn te onzer verstrooiing wat zou komen strippen. Popelend speurden wij naar vaders reacties, maar hij keek verveeld voor zich uit, alsof hij maar was meegekomen om ons een plezier te doen.

Plotseling gingen de zaallichten uit en de podiumlichten aan. Twee handarbeiders droegen een babybad van afschuwelijk geel plastic aan, waaruit een enorme wolk badschuim puilde. Gegangmaakt door een volgspot, rende even later de lichtblonde Krimhilde uit Oost-Berlijn naar voren met om haar schouders een grote fleurige badhanddoek. Ze wipte het podium op en begon op de maten van discrete luidsprekermuziek haar act te volvoeren. Die bleek uit twee delen te bestaan. In deel één ontdeed zij zich op plagerige wijze van haar handdoek en nog een drietal andere, veel kleinere lapjes textiel, waarna ze zich met behulp van een reusachtige spons inzepte en wederom afspoelde. In deel twee ging ze met badhanddoek en smekende blik tussen de tafeltjes op zoek naar een edelmoedige ziel die haar op muziek wilde afdrogen.

Op dat moment zag ik vader heel even geïnteresseerd de rug rechten, maar Krimhilde had inmiddels al een of andere vette varkenskoopman bij de lurven gevat. Jolijt alom natuurlijk, want die had het vooral op haar overigens volmaakte borstjes voorzien, en zij wist hem daar op kundige wijze van af te houden. Uiteindelijk mocht hij dan tóch - heel even dan. Maar toen gaf ze hem een speelse duw, zodat hij met zijn dikke kont in het schuimbad terechtkwam. Wat meteen bewees dat de koopman deel uitmaakte van de act. Dat vermocht evenwel de pret niet te drukken! Een natte broek doet het altijd!

In Jules' hoofd was intussen hetzelfde perfide plannetje gerijpt als in het onze. Hij wenkte Krimhilde, die intussen een jurk had aangeschoten, met een waaier bankbiljetten zodat ze onmiddellijk tussen hem en de ouwe in kwam zitten. Jules liet champagne - of wat daarvoor doorging - aanrukken en betaalde haar stiekem om over een uur, aan het slot van haar tweede optreden, vader te komen halen voor het afdrooggedeelte.

Maar geen natte broek, want we moesten nog elders zijn vannacht!

O, maar dat kon allemaal! Mocht zij nog iets drinken?

Eindelijk was het zover. Zaallichten uit, podiumlichten aan, lijzige muziek. Krimhilde zeepte zich in, spoelde zich af, en liep alras weer met haar handdoek tussen de tafeltjes. Ze speelde het voortreffelijk, want schier geheel onverwacht bleef ze voor onze tafel staan, poedelnaakt en druipnat, en keek vader recht in de ogen.

Wat toen gebeurde, staat voor altijd op mijn netvliezen gebrand, hoewel ik het nog steeds betreur dat ik toen geen camera bij me had. Hij drukte rustig zijn sigaret uit, nam nog een laatste slok, stond op, knoopte elegant zijn jas dicht, en volgde haar met de typische trippelgang van een volleerd goochelaar naar het podium. En daar gaf hij, met zijn zestig jaren, een demonstratie ten beste die zelfs Krimhilde verbaasd de wenkbrauwen op deed trekken. Hij danste met haar een verrassend sensuele pas de deux, en maakte intussen heel elegante en efficiënte afdrooggebaartjes, die de vrucht leken van wekenlange repetities. De borstjes bewaarde hij voor het laatst, zoals thuis de dooiers van zijn spiegeleieren. En toen hij die ten slotte speels en teder tegelijk beroerde, werd het muisstil, omdat niet geheel duidelijk was of Krimhildes iele kreetjes van vervoering gespeeld of écht waren.

Na het slotakkoord nam hij met een keurige handkus afscheid van zijn danspartner en begaf zich onder luid applaus terug naar zijn plaats. Waar wij als drie Kempense boeren met razende kiespijn voor ons uit zaten te kijken. Pas toen hij weer op zijn stoel zat en met de vlotheid van een abonnee de ober wenkte, konden wij middels uitbundig handgeklap en gejuich uiting geven aan onze grenzeloze bewondering.

Veel later, op weg naar huis, zei Jules nog: 'Als je 't er morgen over hebt, spreek dan maar Vlaams, hè.' Want hij vond dat zijn Mexicaanse vrouw niet hoefde te weten in wat voor gelegenheden we de nacht hadden doorgebracht.

'We hebben gewoon een paar pinten gepakt', zei Ken-van-ons-Elvire, als wilde hij zichzelf van iets overtuigen.

‘Ja, gewoon een paar pinten’, lalde ik erachteraan.

In het holst van de nacht stopten we voor het ouderlijk huis. Ik tikte op het slaapkamerraam om moeder te wekken. Jules en Ken probeerden te verhinderen dat vader de hele straat wakker zong met een aria uit zijn Franse repertoire. Even later ging de achterdeur open. Onder de lamp stond moeder in haar lange roze pon, met krulpennen in het haar en dikke slaapogen.

‘Krimhilde!’ riep vader luidkeels. En met beide handen het formaat op zijn eigen borst aangevend, voegde hij er enthousiast aan toe: ‘Elli, zúlke tieten had ze!’

‘Smeerlap’, zei moeder afkeurend. En dan, alsof ze overging tot de orde van de dag, vroeg ze: ‘Iemand nog een pekelharing? Dat smaakt af na al die flauwe cider uit die hoerenkoten.’

En een pekelharing werd het. Kauwend keken we elkaar aan, en voor de tweede keer die nacht voelden we ons een stelje gediplomeerde lul-de-behangers.

Wij zouden de ouwe eens wat laten zien! Weet je nog? Hij zou ons nog vaak het nakijken geven, die ouwe van ons.

Yolanda

I.

Hoe praat je losse schakels tot een ketting aan elkaar?

Naakt en nat alsof ze zopas onder de douche vandaan zijn gekomen, liggen ze op bed, Yolanda en Maarten. Hij maakt snorkelgeluiden, zij kijkt voortdurend naar de klokradio op haar nachtkastje. Halftwaalf.

Zowel buiten als in de slaapkamer staat als een blok de bloedhete lucht. Noch het gordijn voor het open raam, noch de twee palmboompjes op het kleine terras bewegen.

Gelukkig zijn er de vele uitschieters van buiten. Rafels muziek. Een hoge gil. Een schelle lach. Het loeien van een optrekkende motorfiets. Ook af en toe het bellen en ratelen van een late tram over de wissel onder het raam.

Gelukkig vooral is er het gebabbel van de terrasjesmensen aan de overkant, dat samen met het gebrom van passerende auto's voor wat koelte zorgt. Het klinkt als een malse regenbui, af en toe zelfs als een klaterend beekje - altijd eender en toch altijd net een ietsje anders.

Verbazend vroeg al was Yolanda naar bed gegaan, maar Maarten was haar helaas niet gevolgd. Een uur lang had hij nog aan zijn piano zitten werken. Aan zijn nog immer onvoltooide *Traubensonate*. Ze had dan maar zelf haar druifje beroerd, eerst

wat lusteloos, daarna steeds driftiger, maar pas toen ze zich de snelle punt van zijn tong voor ogen toverde en de lucht likjes begon te geven, wilde het lukken.

Zou haar honger ooit gestild raken? Ze wist wel zeker van niet, maar niet of ze daar blij om moest zijn.

Een uur later kwam hij enthousiast de kamer binnengestormd, zwaaiend met zijn partituur: 'Yolanda! Yolanda!'

Ze had gedaan alsof ze in een diepe slaap was verzonken.

Attent zoals steeds, had hij zich dan maar naast haar uitgestrekt, behoedzaam, alsof het bed elk ogenblik door zijn poten kon zakken. Maar hij vond geen rust, lag de hele tijd te woelen. Telkens als Yolanda dacht dat hij sliep, begon hij weer te neurien. Tot tien minuten geleden. Toen draaide hij zich opeens op zijn rug en begon te snurken, zat van muziek.

In het schijnsel van het gele straatlicht kijkt ze naar zijn dikke, glimmende vacht en glimlacht. Dol is ze altijd geweest op al dat haar. Hoe dunner zijn hoofdhaar, hoe dichter zijn vacht wordt. Hoe grijzer ook, zelfs op zijn rug. Haar stoere bosaap met zijn eeuwige, onvoltooide *Traubensonate*. Ze kijkt weer naar de klokradio, zucht, verlegt een been, verlegt een arm en zucht weer. Nog even, denkt ze. Om haar zinnen wat te verzetten probeert ze van het geroezemoes van buiten woorden te maken, van woorden zinnen, van zinnen argumenten, van argumenten discussies. En als het haar te veel wordt, een liedje uit haar kinderjaren in Frankrijk.

Precies om kwart voor twaalf, net op het moment dat ze eindelijk haar benen helemaal uit bed heeft gesmokkeld, gaat de telefoon. Eén enkele keer, want Yolanda grijpt meteen de hoorn en drukt hem tussen haar borsten. Verschrikt blikte ze over haar schouder, maar Maarten snurkt en slaapt gewoon voort. Hij slaapt en snurkt en droomt wellicht van noten. Van noten en druiven. Van noot naar noot, van druif naar druif. Ze drukt de hoorn tegen haar oor en luistert nu geïrriteerd naar Gerards opgewonden gekwek.

‘Om middernacht had ik toch gezegd!’ sist ze snel en klapt de hoorn neer. Harder dan ze wil.

Maarten stokt. Hij krabbelt moeizaam overeind, snuivend, hoestend, en knipt het licht aan. Hij knippert tegen de lamp en scharrelt naar zijn bril. Er vallen papieren. Hij lijkt op een professor uit een stripverhaal. Blinkende schedel met een pluizige rand, bril met dikke glazen en zwaar montuur. Wie vermoedt in deze warhoofdige toonkunstenaar een virtuoos tongkunstenaar?

‘Wie...?’ vraagt hij.

‘Niemand’, sust Yolanda.

‘Wie was dat?’ dringt hij aan, kribbig.

‘O jee.’

‘De burgemeester?’

‘Nee, een andere wanhopige’, zucht Yolanda en gaat op de bedrand zitten.

‘Verkeerd verbonden?’

‘Zoiets.’

Dan ziet Maarten dat ze rechtop blijft zitten.

‘Sta jij al op? Weet jij hoe laat het is...?’

‘Ik weet hoe laat het is, Maarten. Ik kan de klok ook lezen, weet je.’

Ze is verstoord omdat Gerard hem wakker heeft gemaakt met zijn overbodige telefoontje. Ze had zich voorgenomen om vijf voor twaalf ongemerkt de kamer uit te glippen en precies om middernacht voor Gerard in de Leopold III te staan. Taraaa! En dat is nu mislukt. Door zijn ongeduld. Door dat verrekte mannelijke ongeduld.

‘Is er wat?’ vraagt Maarten. Hij zoekt een andere bril, maar vindt hem niet. Er valt nog meer papier.

‘Nee’, antwoordt Yolanda. ‘Er is niets. Niets bijzonders.’

Maarten wrijft nu met beide handen in zijn gezicht en is meteen klaarwakker.

‘Zijn we weer zover?’ Zoals vrouwen van alcoholisten die voor de zoveelste keer hervallen zijn.

Eigenlijk wil Yolanda nu tegen hem uitvliegen, maar ze doet het niet. Ze begrijpt dat haar wrevel niet hem, maar Gerard geldt. Ze steekt een sigaret op, doet een paar forse trekken, drukt ze dan uit.

‘Sorry, schat.’

‘En die “andere wanhopige” zit zoals gewoonlijk op je te wachten in de Leopold III, neem ik aan.’

Yolanda zwijgt.

‘Ja dus.’

Nog steeds vindt zij geen woorden.

‘In dat louche rendez-voushuis!’

O, die toorn! Dat misprijzen! Wat heeft hij toch?

Nu krijgt Yolanda toch nog de kans om lucht te geven aan haar wrevel.

‘Doe niet belachelijk, Maarten. De Leopold III is geen louche rendez-voushuis, dat weet jij best. De Leopold III is een deftig etablissement waar deftige mensen elkaar ontmoeten om samen deftig wat te eten of te drinken, en deftig met elkaar te converseren.’

‘Om daarna deftig met elkaar de koffer in te duiken’, schamper Maarten.

Hij ziet tot zijn verwondering dat Yolanda’s sigarettenrook boven hun hoofd stil is blijven hangen, wil daar iets over zeggen, maar doet er toch maar het zwijgen toe.

‘Nee, om daarna deftig terug naar huis te gaan’, zegt Yolanda.

‘Jullie niet!’ zegt Maarten. ‘Jullie duiken met elkaar deftig de koffer in, jij en Gerard. Niet dan?’

Yolanda grimast, blaast, knikt ten slotte. Wat is het toch dat mensen steeds opnieuw dezelfde gesprekken doet voeren, dat elk einde weer over doet gaan in het begin, zodat niets ooit helemaal uitgepraat raakt?

‘Je weet best dat ik gewoon met hem de koffer in kan duiken, zonder eerst via de Leopold III te gaan. Ik zei het je al

duizend keer en ik zeg het je nog eens: daar praten wij. Daar praten wij bij. En daarna, God ja... daarna...'

'Daarna mag hij je likken.'

'Nee!'

'Nee?'

'Nee!'

In plaats van verder te vragen kreunt hij. Yolanda weet niet zo goed of het van verdriet of van slaapdrunkenheid is.

'Hè, toe nu schat.' Ze legt een hand op zijn vacht.

Nukkelig schudt hij haar van zich af.

'Toe nu schat! Toe nu schat!'

En wat nooit eerder gebeurde, gebeurt nu. Maarten vliegt overeind en steekt een vlijmscherpe vinger naar haar uit.

'Dat gaat niet door, hoor je! Je gaat niet naar de Leopold III! Niet vandaag! Niet nu!'

Yolanda kan haar lachen nauwelijks bedwingen. Maarten die zich opwindt! Dat is even potsierlijk als Gerard die het tuinpad aanharkt of de vaat doet.

Helemaal rood en nat van zweet en tranen schreeuwt Maarten: 'Zit je me uit te lachen?'

'Nee, sorry, maar je haar zit zo gek. Het staat helemaal uit boven je oren. Waarom ga je niet liggen, schat?'

'Om op mijn twee oren te slapen, zeker! Terwijl jij weer naar die baas van jou, die... die... manager toe gaat!'

Uit ondervinding weet Yolanda dat er maar één methode is om aan dit soort vermoeiende gesprekken een einde te maken: iets doen. Daarom staat ze op en loopt naar de badkamer.

'Ik kom altijd terug, dat weet je.'

Terwijl ze een plastic kapje opzet en de douchekraan half opendraait, roept Maarten: 'O ja, dat weet ik. Je sluipt midden in een nacht het huis uit om naar hem toe te gaan, en een dag, een week, een maand later pas - ik heb er het raden naar - kom je weer terug!'

'Precies!'

Ze richt haar gezicht op de douchekop en spert haar mond open. De lauwe waternaalden doen haar huig trillen. Even dreigt ze van puur genot het bewustzijn te verliezen. Snel draait ze de kraan weer dicht en begint zich met de handdoek vluchtig te deppen alsof ze niet helemaal droog wil zijn. Dan harkt ze met haar vingers een paar keer door haar korte haar, doet een vleugje Chanel op haar voorhoofd, achter haar oren, in het putje van haar keel en in haar navel. Niet op het grappige toefje boven haar geslacht. Daar houdt Gerard niet van. Daar moet ze naar zichzelf ruiken, vindt hij. Ze kan niet aan de verleiding weerstaan haar druifje weer eens aan te raken.

Waarom kom je me nu niet achterna, Maarten, denkt ze. Waarom pak je me niet beet en splijt me met je tovertong? Domme Maarten met je domme noten.

Maar Maarten hoort haar gedachten niet. Gelukkig. Gelukkig? Ach.

Ze zucht en trekt een mouwloos zomerjurkje aan. Ze doet de vijf witte knoopjes dicht, van boven naar onder, blikt in de spiegel en schudt het hoofd. Make-up? Een vleugje gloss op de lippen. Daar is Gerard dol op. Zo'n glimmende krans eromheen, je hebt geen idee, Yolanda. En als je dan langzaam je ogen opslaat. Die lange wimpers. Een onontkoombaar bevel is het. Nú, Gerard! Nú! De sprong van warmte tegen haar huig dan, zoals daarnet het douchewater, zoals vele zomers geleden de lauwe regen in die Franse wijngaard, terwijl Maarten geknield met zijn vlugge tong haar andere druifje vond.

De regen, zij en Maarten. Al jaren neemt Gerard de plaats in van de regen. Gerard en zij, of zij en Maarten. Wordt het ooit Gerard, zij en Maarten? Het is haar meest geheime wens.

Als ze de slaapkamer weer binnenkomt, kijkt Maarten haar aan en kreunt weer. Dit is allemaal niet voor hem bestemd. Dat haar, die mond, die jurk, zelfs niet de opengewerkte bijna-niet-schoentjes waarin ze nu haar voetjes, zijn voetjes, zijn-haar voetjes laat glijden. Hij weet dat ze niet ver hoeft te lopen. De

tramwissel oversteken, het terras van The Crossroad passeren en dan dat imitatieart-decohuis binnen. Brasserie Leopold III. Sommige architecten moesten in het water worden gegooid. Als hij aan zijn piano even nonchalant met noten had gemorst als de architect in deze ruimte met druiven en voluten, dan was zijn sonate jaren geleden al klaar geweest.

‘En ik moet dat maar blijven pikken?’ mokt hij. ‘Hoe lang moet ik nog in die onzekerheid blijven leven?’

Yolanda vindt dat hij zeurt, op het pathetische af zelfs. Waarschijnlijk heeft hij daarstraks de helft van zijn sonate weer weggegooid.

Jaren geleden was hem die op een receptie besteld door een burgemeester uit de druivenstreek, die zijn geilheid voor haar niet eens probeerde te verbergen. Een sonate, een druivensonate, Maarten, die bij het begin van het nieuwe seizoen zal worden uitgevoerd.

‘Eine hübsche Traubensonate!’ had zijn vrouw gezegd. Een Düsseldorfse bi met een uitgesproken voorkeur voor vrouwen.

‘Eine hübsche Traubensonate für eine hübsche Traubenfrau!’ had hij eraan toegevoegd, terwijl hij Yolanda diep in de ogen keek. ‘Niets leest zo de dorst als de dauw van jonge druiven, waar of niet?’

Dat vette veehouderslachje. Yolanda had zich opeens naakt gevoeld. Die boerenlul had haar geheim met één enkele blik doorzien. Waarom werd hij niet gearresteerd? Waarom viel hij niet dood?

Maarten was enthousiast aan de slag gegaan. Maar het werk schoot niet op. Het schiet nog steeds niet op, omdat hij bij wijze van spreken meer weggooit dan hij componeert. Het wordt steeds minder, lijkt het. Maar elk jaar, een maand voor de eerste nieuwe druiven worden aangeboden, belt de burgemeester. Nog steeds geen druivensonate? Nee, nog steeds niet, meneer de burgemeester. Maar volgend jaar...!

‘Ik dacht dat jij je intussen met de situatie had verzoend’, zegt Yolanda zakelijk.

Hierover denkt Maarten zichtbaar na.

‘Ik dacht het ook, maar het blijkt van niet dus.’

‘Heeft je psychiater je weer overstuur gemaakt?’

Ze bijt op haar onderlip, alsof ze die vraag nog gauw bij de staart wil vatten en weer in wil slikken.

Gelukkig blijkt Maarten doof voor het gemene toontje waarop ze is uitgesproken. Hij schudt het hoofd, en alsof het om een terloopse vraag gaat, antwoordt hij: ‘Hij was niet in vorm en ik was niet in vorm. We hebben elkaar gewoon wat moppen zitten te vertellen. Stomme moppen.’

‘Dure moppen!’

Oef! Dat was weer op het nippertje. Dimmen, Yo! Gelukkig kan hij erom lachen.

Haar opluchting is echter maar van korte duur, want als ze haar tasje van de stoel pakt, gaat Maarten staan en maakt zich groot en breed. Met pompende neusvleugels. King Kong.

‘Als je maar niet denkt dat ik je laat gaan.’

‘Maarten...’

‘Niks te Maarten. Je blijft of je gaat. Maar als je gaat, wil ik je nooit meer terugzien.’ Weer die priemende vinger.

Zo heeft ze hem nog nooit gezien. Zou hij een ander druifje hebben? Er snerpt een pijn door het hare alsof hij erin bijt. Welnee, niet Maarten. Of toch?

‘Je meent het, hè.’

‘Reken maar dat ik het meen.’

Yolanda gooit het tasje op het bed, zet één been wat naar voren en haar handen in haar zij. Een pose uit een vorig leven, toen ze nog bewegingsleer onderwees. Mimeoefening 4: besluiteloosheid.

‘Wat moet ik dan doen? Je wilt toch niet dat ik je bedrieg of zo?’

Het klinkt oprecht nadenkend.

Maartens mond valt open. Hij draait het hoofd van links naar rechts, alsof hij hem niet meer dicht krijgt.

‘Doe je dat dan niet?’ Hij spuugt de woorden bijna uit.

Hij heeft een brok in de keel, hoort Yolanda.

‘Nee’, zegt ze. ‘Ik bedrieg je niet.’

‘Ik had anders wel de indruk dat je als een dief in de nacht naar buiten wilde sluipen daarnet.’

‘Dat was omdat je zo vredig lag te slapen en ik je niet wakker wilde maken. Je zou straks wel hebben gemerkt dat ik er niet meer was en de gepaste conclusies hebben getrokken.’

‘Hoe bedoel je?’

‘Waar ben ik als ik niet bij jou ben, mijn lieve teddybeer?’

Ze krauwelt met beide handen in zijn borsthaar, maar weer weert hij ze af.

‘Yolanda, belieg me niet.’

‘Ik belieg je niet en ik bedrieg je niet. Als ik zou zeggen dat ik boodschappen ging doen en dan stiekem naar hem toe zou gaan, dan zou ik je beliegen en bedriegen. Zoals al die mannen die zagezegd even om een pakje sigaretten gaan en dan met de noorderzon vertrekken.’

‘En toch laat ik je niet gaan.’

‘Ga jij me tegenhouden? Desnoods met fysiek geweld?’

Krachteloos blaast hij door zijn neus. ‘Jij wint.’

‘Nu dan.’

‘Ik begrijp het niet. Als ik het begreep, zou ik me er misschien écht mee kunnen verzoenen.’

Yolanda slaakt een heel diepe zucht. Hier is geen ontkomen aan. Oké, wat moet, dat moet dan maar. Zo kan ze hem niet alleen laten.

Ze gaat op bed zitten en geeft een paar klopjes op de matras. Gedwee neemt Maarten naast haar plaats. Yolanda legt beide handen op haar knieën en kijkt hem van opzij aan. Juf Yo gaat het hem uitleggen.

‘Waarom rook jij eigenlijk, Maarten?’

‘Waarom vraag je dat?’

‘Je rookt omdat je ’t niet laten kunt, omdat je verslaafd bent.’

Maarten beduidt met een slap handgebaar dat hij al kan raden wat er nu komt en dat hij dat waardeloos vindt. Maar Yolanda gaat door, dramt door. Zoals tegen een collega met maandagochtendzeer.

‘Wel, mijn lieve Maarten, ik ben ook verslaafd. Niet aan tabak, maar aan jou.’

‘Aan mij?’

‘Maar ook aan Gerard. O, ik kan wel een tijdje zonder een van jullie, maar nooit erg lang. Net zoals jij. Je kunt een poosje minder roken, maar je kunt nooit ofte nimmer helemaal stoppen.’

‘Wat is er dan in godsnaam verslavend aan Gerard?’

‘Ik weet het niet.’

Ze weet het wel, maar kan een mens zomaar alles zeggen?

‘Is hij beter in bed dan ik?’

Yolanda kijkt hem verstomd aan, secondelang, en plooit dan opeens dubbel van het lachen.

‘Maarten, in godsnaam, hou op!’

Maar Maarten vindt het helemaal niet grappig.

‘Is hij beter, vraag ik je?’

‘Maarten toch!’

‘Waarom lach je nu? Vind je mij belachelijk? Vind je mijn vraag belachelijk?’

Yolanda merkt dat het hem ernst is, en gunt zichzelf de tijd om de lachgolfjes helemaal te laten uitrimpelen. Dan legt ze een hand op zijn dij, en kijkt hem zo lang aan tot hij zijn hoofd naar haar toe draait en in haar ogen kijkt. Een trouwe, maar geslagen hond.

‘Nee, Maarten, integendeel. Ik vind ze mannelijk. Héél mannelijk.’

‘Mannelijk?’

‘Gerard vraagt ook altijd of jij beter bent in bed dan hij. Daarom denk ik dat het een puur mannelijke vraag is.’

‘Is hij beter?’

‘Nee.’

‘Dus ben ik beter? Maar waarom...?’

‘Nee! Ook niet! Jullie vullen elkaar aan.’

‘Aanvullen?’

‘Beter krijg ik dat niet verwoord. Ander onderwerp.’

Maarten kijkt haar ongelovig aan. Van de vloer begint hij muziekbladen op te rapen. Hij legt ze op zijn nachtkastje, maar ze glijden onmiddellijk weer op de vloer.

‘Het zal zijn geld wel zijn’, zeurt hij en pulkt aan een elastiek om zijn pols.

Yolanda slaat haar armen om hem heen, en laat zich niet afweren deze keer. Waarom gooi je me niet achterover, denkt ze. Maar hij blijft roerloos zitten.

‘Je weet wel beter’, sust ze en kust zijn linkertepel.

‘Ik weet best dat ik je nooit zal kunnen geven wat hij je kan geven.’

‘Heb ik je dat ooit verweten?’

‘Nee. Oké. Niet de seks, niet zijn geld. Zijn status dan?’

‘Zijn status?’

‘Manager van het jaar! Beweegt zich in de hoogste kringen! Altijd omringd door de mooiste vrouwen! Dure recepties! Waar hij met jou naartoe gaat, wordt alleen maar champagne en kaviaar geserveerd.’

‘En hij haat dat allemaal als de pest. Hij weet best dat iedereen die hem vandaag met zoveel egards benadert, zit te wachten tot hij op zijn bek gaat. En die zogenaamde mooie vrouwen? Anorexieprinsessen noemt hij die. Of partyskeletten. Bovendien vindt hij champagne een soort limonade met wat alcohol, en kaviaar een soort jam die naar vis smaakt.’

‘Maar er moet toch iets zijn. Iets... zoals de nicotine in een sigaret.’

‘Je luistert niet. Ik zei dat jullie elkaar aanvullen.’

‘Maar hoe dan?’

‘Het is een kwestie van gevoel, en ik weiger daarover na te denken’, liegt ze en glijdt met haar tong over de gloss op haar bovenlip, terwijl ze haar dijen samenknijpt.

‘Omdat het dan misschien kapotgaat’, zegt Maarten begrijpend.

‘Zoiets.’

‘En jij wil niet dat het kapotgaat.’

‘Nee.’

‘Waarom niet?’

‘Waarom wil jij niet van je sigaret af?’

‘Op die manier...’

Hoe ze hem altijd klem weet te zetten. Op kantoor is ze daar ook berucht voor. Niemand, zelfs de grootste bek niet, durft met haar in de clinch te gaan, beweren haar collega’s.

Maarten komt moeizaam overeind en loopt naar de stoel met zijn broek en boxershorts – zijn eeuwige Mickey Mouse. Uit een van de broekzakken vist hij een pakje sigaretten en steekt er een op. De rook blaast hij door het open raam naar buiten. Van zijn nachtkastje pakt hij een asbak en gaat weer naast Yolanda zitten.

‘Waarover praten jullie dan met elkaar? Ik kan me niet voorstellen dat jij urenlang naar zakencijfers, aandelenkoersen of fusieplannen kan zitten luisteren.’

‘Dat is juist. En daarom hebben we ’t daar ook nooit over.’

‘Waarover dan wel? Over mij?’

‘Ook over jou. Soms.’

‘Wanneer?’

‘Als ik terug naar je toe wil, bijvoorbeeld. Dan doet hij trouwens net zo moeilijk als jij nu’, lacht Yolanda.

‘En anders?’

‘Waarover praten wij anders?’

‘Euh... over muziek... euh... schilderkunst... literatuur!’

‘Doen wij dat?’

‘Euh... af en toe toch.’

‘Maar niet de hele tijd, goddank. En waarover praten wij als we ’t niet over muziek en schilderkunst en literatuur hebben?’

‘Over wat we voelen.’

‘Over wat we voelen. Daar praat ik ook met hem over. Over wat wij, hij en ik dus, voelen.’

‘De hele tijd?’

‘Praten wij de hele tijd over wat wij voelen?’

‘Nee.’

‘Wij ook niet, hij en ik.’

‘Eigenlijk praten wij niet zoveel met elkaar, jij en ik.’

‘Wij ook niet, hij en ik.’

‘Maar wat doen jullie dan buiten met elkaar naar bed gaan?’

‘Wat doen wij buiten met elkaar naar bed gaan?’

‘Ik zou het niet weten. Als je ’t zo op de man af vraagt...’

‘...dan merk je dat het niets is. Weet je wat dat met jullie mannen is, jullie denken altijd dat er iets gedaan moet worden, liefst iets spectaculairs. Het wereldrecord seksen verbeteren, bijvoorbeeld. Jullie begrijpen niet dat liefde niets anders is dan bij elkaar willen zijn. Niet meer, maar ook niet minder.’

‘Dus je wil gewoon maar bij hem zijn.’

‘Net zoals ik gewoon maar bij jou wil zijn.’

‘Maar als je bij mij kan zijn, waarom wil je dan ook bij hem zijn?’

Hierop geeft ze geen antwoord. Dat doet hij zelf.

‘Omdat je niet genoeg aan mij alleen hebt, en ook niet genoeg aan hem alleen.’

Waarom trekt hij nu niet de enige logische conclusie? Dat doet Gerard ook nooit. Wat is dat toch met mannen?

Met een ruk draait Yolanda zich naar hem om, zodat ze hem recht in de ogen kijkt. Het lijkt even of ze iets definitiefs gaat zeggen. Maar dan ziet ze zijn vacht, zijn verkeerde bril, zijn uitstaande harenkrans. Haar teddybeer. Haar toon- en tongkunstenaar. En rustiger dan ze zich had voorgenomen, zegt ze dan: ‘Lieve Maarten, het is nu halfeen, ik moet nu helaas gaan,

anders denkt hij dat ik niet meer kom. Je wil me toch niet ongelukkig maken? Je wil toch niet dat ik jullie allebei verlies?’

‘Maar...’

‘Ga nu maar weer liggen en probeer wat te slapen, want je hebt morgenvroeg het eerste uur al les. Met die etters van de derde, is het niet?’

Ze drukt zijn glanzende schedel tegen haar borst, likt hem, rilt. Misschien was Maartens schedel ooit... nee.

‘Al dat gepieker is slecht voor je inspiratie.’

‘Wanneer kom je terug?’ kreunt Maarten. Een kind dat op de eerste schooldag aan de poort door zijn moeder wordt verraden.

‘Ben ik ooit uit je gedachten?’

‘Nee, nooit.’ Hij snikt nu.

‘Dan ben ik dus nooit weg, dan zijn “weggaan” en “terugkomen” twee woorden die helemaal niets betekenen. Ga nu maar weer liggen.’

Wat begint een mens daartegen?

Maarten roept haar nog iets na, iets waar het woord ‘sonate’ in voorkomt, maar ze verstaat hem niet doordat een passerende tram op de wissel zijn zinnen kapotknarst.

2.

Behalve de groene palmboompjes bij de deuren, de houten neger met paarse tulband rechts op een hoog voetstuk en de wijnrode schorten van de heen en weer lopende obers, is in de Leopold III alles wit: de hoge plafonds met hun langzaam wiekende ventilatoren, de wanden en zuilen met de vele spiegels, de glazen tussenschotten met hun gezandstraalde wingers, de vloer, de tafels, de stoelen, alles. Het geheel heeft iets koloniaals en art-decoachtigs tegelijk, maar het is allemaal nep. De ventilatoren hangen veel te hoog en brengen niet de

minste koelte. Ze leiden de aandacht af van een moderne airco-installatie, die voor een weldadig briesje zorgt. De planten zijn van plastic, het marmer van hout.

Helemaal links op een podium beëindigt een strijkje met verkrampde glimlach een heel eigen versie van 'Tea for Two'. Het cliënteel klapt obligaat in de handen, acht, negen keer, zonder zijn gesprekken te onderbreken.

Aan een van de tafels schuin tegenover de glazen draaideur zit Gerard bij een glas fonkelende rode wijn. Hij rookt, speelt met zijn gouden aansteker, kijkt voortdurend op zijn horloge.

Het strijkje zet 'It Had to Be You' in.

Gerard controleert in drie, vier spiegels of zijn haar nog onberispelijk glad zit, kijkt dan weer op zijn horloge.

'Ober!'

Een knipmes schiet onmiddellijk toe.

'Ober, hoe laat is het?'

'Precies halfeen, meneer.'

'Brengt u mij dan nog een laatste glas wijn én de rekening.'

'Komt in orde, meneer.'

Vingervlug vervangt het knipmes de overvolle asbak door een schone en verdwijnt achter een mistig tussenschot.

Na een zoveelste blik naar de deur grijpt Gerard van een ander tafeltje een theaterkrant en begint hem te doorbladeren zonder een enkel woord te lezen. Dan neemt hij maar weer de prijslijst door. Nog steeds weet hij niet wat de consumpties hier kosten. Dubbel zoveel als elders vanwege de airco en het strijkje, natuurlijk, maar hij stelt nooit vragen als hem de rekening wordt gepresenteerd. En pasmunt neemt hij nooit aan, daar gaan zijn zakken van doorhangen.

'Joehoe!'

Verstoord kijkt hij op. Hij ziet Yolanda naderen en onderdrukt een glimlach.

'Ben jij daar eindelijk?'

'Sorry, schat.'

Hij laat zich onwillig op de wangen zoenen.

‘Wil je wat drinken?’

‘Voor mij ook maar een wijntje.’

Gerard tikt met zijn gouden zegelring tegen zijn glas en steekt twee vingers op. De ober knikt tweemaal diep dat hij het begrepen heeft.

Gerard weet niet of hij boos of blij moet zijn.

‘Ik zit hier al uren op je te wachten. Ik ken alle affiches intussen uit mijn hoofd, en het repertoire van het strijkje kan ik van a tot z meeneuriën.’

‘Ga jij nu ook al beginnen?’

‘Het is niet prettig, Yo.’

In zijn ferme toon klinkt een excuus mee voor zijn geprikkeldheid.

‘Ik kan het toch niet helpen dat hij zo laat heeft gewerkt en daarna niet in slaap kon komen.’

‘Gewerkt? Maarten?’

‘Aan zijn sonate, je weet wel.’

‘O, dat...’

‘Soms kijkt hij er maandenlang niet naar om.’

‘En uitgerekend vanavond kreeg de muze hem weer te pakken.’

‘Tja...’

‘En daarna moest hij bij wijze van slaapmuts nog een nummertje met je maken.’

Yolanda begint onrustig te bewegen op haar stoel, alsof zijn woorden pijlen zijn die zij probeert te ontwijken.

‘Zeg, wat ben jij chagrijnig vanavond!’

Alsof hij iemand van kantoor de levieten leest, leunt hij voorover en legt een hand op haar voorarm. Zijn gebit heeft iets roofdierachtigs als hij afgemeten zegt: ‘We hadden hier om twaalf uur afgesproken, Yolanda. Je weet dat het niet gemakkelijk voor me is met de kinderen en zo.’

‘Sorry, schat. Heus waar, ik kan er niets aan doen. Hij heeft

twee uur liggen woelen in bed. En neuriën. Woelen en neuriën. Van tien tot halftwaalf zowat.'

'Lijkt wel een radioprogramma.'

'En toen hij uiteindelijk was ingeslapen, belde jij hem wakker! Het is je eigen schuld. Zonder dat stomme telefoontje had ik hier precies op tijd gestaan!'

Dat ze dat zo verwijtend zegt, bevreemdt hem.

'Je wilde dat hij sliep voor je naar me toe kwam.'

'Ja.'

'Dat zal je anders toch een zorg zijn.'

'Anders wel, ja. Maar vandaag...' Ze grinnikt. 'Ik hoorde hem in zijn slaap nog voortcomponeren en ik wilde zijn muze niet verjagen.'

'Zijn muze.'

Yolanda heeft niet graag dat hij zo denigrerend over Maarten doet.

'Hij was erg goed op dreef! Die sonate zou nu weleens heel gauw klaar kunnen zijn.'

'Dat geloof je toch zelf niet.'

'Dat geloof ik wel. Ik wilde ongezien weggaan en morgenochtend ongezien weer thuiskomen, want hij kan zijn nachtrust best gebruiken. Maar toen belde jij dus. Daar ging mijn plan.'

'En zijn sonate', lacht Gerard.

De ober zet twee glazen rode wijn op het houten marmer.

'De rekening, meneer?'

'Straks, straks', zegt Gerard, ongeduldig met zijn vingers wapperend.

Yolanda pakt het glas met beide handen vast alsof het een kop bouillon is, en drinkt het in één teug leeg.

Gerard trekt de wenkbrauwen op. 'Dat gaat er vlot in, zeg.'

'Dit had ik heel erg nodig!' zegt ze met een verontschuldigend lachje.

'Heeft hij een scène gemaakt?'

Ze glijdt uit haar schoenen en terwijl ze het bovenste knoopje

van haar jurk losmaakt en naar het strijkje blik, dat zopas 'Night and Day' heeft ingezet, zegt ze: 'Een scène... Ach, je kent dat soort vermoeiende gesprekken wel. Je hebt ze al duizend keer gevoerd, maar toch wordt er steeds op teruggekomen.'

Er verschijnt een glimlach als een snee met een scalpel om zijn mond. 'Hij heeft zich nog steeds niet met de situatie verzoend?'

Yolanda leunt achterover, spreidt de benen, en laat haar armen naast haar lichaam vallen. Mimeoefening 112: uitputting na een lange bergtocht.

'Blijkbaar niet', zegt ze. 'Het rare is dat hij er nooit over praat als hij zich slecht voelt. Maar als hij één dag goed gewerkt heeft, komt hij er steeds weer op terug. Ik geloof dat hij zich in tijden van futloosheid schuldig voelt tegenover mij, en dat hij mijn gedrag dan als een terechte weerwraak beschouwt. Maar als hij een dag goed heeft gewerkt, vindt hij dat hij me maar weer eens moet kapittelen. Dat moet het zijn, ja.'

Konden jullie maar eens raden wat ik echt wil, zonder dat ik het hoeft uit te spreken. Konden jullie dat maar eens raden en je ermee verzoenen, denkt ze.

Gerard blaast de rook van zijn sigaret schuin omhoog naar een van de ventilatoren en ziet hoe die onderweg door de luchtstroom van de airco in een soort wervel wordt gegrepen.

'Ik zal wel nooit begrijpen wat jij ooit in die man hebt gezien.'

'Maarten is een heel lieve man', zegt Yolanda. Ze kijkt naar de gezandstraalde druiventrossen op het tussenschot. Haar glimlach heeft iets van misplaatste vertedering.

'Hij loopt erbij alsof hij door spullenhulp gekleed is. Oké, muzikleraren verdienen geen schatten, maar hij doet het voorkomen alsof ze helemaal niet worden betaald', lacht Gerard.

'Kleren hebben hem nooit wat gezegd.'

'Hij is een mislukkeling, Yolanda, een loser. Wanneer ga je dat nu eens eindelijk inzien?'

'Een loser?'

‘Wat verdient hij?’

‘Heeft dat belang?’

‘Nee, serieus. Wat verdient hij?’

‘Wat elke muzikleraar verdient. Maar als zijn sonate af is, zou daar weleens een flink pak bij kunnen komen.’

‘Jij gelooft dus nog steeds in sprookjes en mirakels.’

‘Dat kán toch.’

‘Maarten is een loser, Yolanda. Een tijdlang was hij een jonge belofte, maar daar is hij nu te oud voor. Vandaag is hij een van die duizenden ratés die tegen beter weten in hun leven verknoeien door een droom na te jagen die voorgoed buiten hun bereik ligt.’

‘Goethe was tachtig toen hij zijn *Faust* schreef.’

‘Klopt, maar Goethe was veel eerder al een hele grote meneer, en who the fuck is Maarten Deriemaeker na al die jaren, nietwaar? Die zal al dolblij mogen zijn als hij ooit één amateuruitvoering van zijn fameuze sonate mag beleven, de première en de dernière tegelijk!’

Met een ruk draait Yolanda haar hoofd van hem weg.

Gerard voelt dat hij te ver is gegaan. Weer legt hij zijn hand op haar voorarm, troostend nu, niet streng zoals daar-net. Met zijn meest vaderlijke stem zegt hij: ‘Word toch wakker, kindje.’

Ze reageert niet. De ventilatoren wieken, de klanten roezemoezen, het strikje strijkt.

‘Wil je nog iets drinken?’

Hij wacht haar antwoord niet af.

‘Twee rooie wijn!’

In de verte knipmest de ober.

Het is niet duidelijk of Yolanda zit te mokken of te huilen. Gerard wil haar troosten en over de streep slepen tegelijk.

‘Als we dit strikje eens vroegen om zijn sonate te creëren...’

Hij lacht om zijn eigen geestigheidje, maar houdt er onmiddellijk mee op als hij merkt dat het niet in goede aarde valt.

‘Idioot’, sist Yolanda. Nijdig grijpt ze een sigaret uit het pakje en steekt die op met zijn aansteker. Gerard wacht tot de grootste wolken zijn weggedreven.

‘Waarom laat je hem niet vallen, Yo? Je zou je oneindig veel beter voelen. Dat eeuwige pendelen houdt niemand vol.’

Als jij en Maarten wilden, hoefde er helemaal niet gependeld te worden, denkt ze. Maar ze zegt: ‘Dat zou jou natuurlijk goed uitkomen.’

Driftig trekt ze weer aan haar sigaret en blaast de rook onmiddellijk weer uit. Ze kan na al die jaren nog steeds niet behoorlijk roken.

‘Ja, dat ook, maar ik denk in de eerste plaats aan jullie!’

‘Aan ons?’ Ze klinkt wel heel erg schel. Ze draait theatraal de ogen van links naar rechts, alsof ze de andere klanten inviteert om mee te komen luisteren naar deze onzin.

‘Aan jullie, ja. Aan jou en Maarten. Als jij Maarten laat vallen, laat hij misschien zijn droom wel vallen. Dat zou voor jullie allebei de redding zijn.’

‘Hoezo?’

‘Is het nooit bij je opgekomen dat hij die muziekdroom blijft najagen ter wille van jou?’

‘Ter wille van mij?’

Yolanda voelt dat haar mond iets te lang blijft openstaan.

‘Om in jouw ogen iets te betekenen.’

Peinzend tikt ze wat denkbeeldige as van haar sigaret.

‘Daar geloof ik niks van.’

‘Hoe lang kennen jullie elkaar al?’

Blij dat hij het over een andere boeg gooit, glimlacht ze breed. Er fladderen malle vakantiekiepjes door haar hoofd.

‘Er wordt verteld dat we samen nog in dezelfde wieg hebben geslapen. Kan je nagaan...’

‘En wanneer deden jullie het voor het eerst met elkaar?’

‘Hij was zeventien, ik zestien, geloof ik. In een wijngaard ergens in Frankrijk. Het regende.’

‘Hoe heeft hij je versierd? Met een zelfgecomponeerd melodietje?’

‘Ik heb hém versierd. Als ik op hem had moeten wachten, was er nooit wat van gekomen, dat weet ik wel zeker.’

Gerard nipt aan zijn glas. Zijn rechterbeen is gaan wiebelen. Alsof het van dit onbehaaglijke gesprek weg wil lopen.

Het strikje neemt buigend en glimlachend een klaterend maar kortstondig applausje in ontvangst en zet onmiddellijk daarna ‘Fly Me to the Moon’ in.

Gerard wordt misselijk van zijn spiegelbeeld, maar hoe hij zijn hoofd ook draait of keert, overal ziet hij zijn eigen gezicht, waarop alleen maar ontgoocheling en misnoegdheid te lezen staat. Hij haat het als een kind kan zien hoe hij zich voelt, maar hij kan het niet helpen. Het heeft geen zin gevoelens te veinzen, zijn echte staan altijd in zijn gezicht gebeiteld.

Als Yolanda uiteindelijk met zijn trouwring begint te spelen, kijkt hij haar aan en vraagt: ‘Waarom koos je in godsnaam die hobbezak? Jij, een knappe vrouw van de wereld, die door iedereen wordt bewonderd.’

Yolanda schokschoudert en krijgt opeens iets meisjesachtigs. Het tweede knoopje van haar jurk is intussen losgekomen.

‘Ik moest altijd vreselijk om hem lachen. Nog altijd trouwens.’

‘O, die Maarten is een lolbroek! Daar hoor ik van op.’

Wat klinkt hij vals! Hij blikt ongeduldig in de richting van de ober alsof het nu wel genoeg is geweest en hij af wil rekenen.

‘Niks geen lolbroek. Ik moet altijd zo vreselijk om hem lachen omdat hij er is en niet is tegelijk.’

Gerard probeert ongeïnteresseerd te doen, maar het lukt hem niet. Misschien kan hij toch iets van Maarten leren.

‘Hoe bedoel je?’

‘Hij is altijd ergens anders dan waar hij zich bevindt.’

‘Waar dan?’

‘Ik weet niet. Ergens in de kronkelpaden van zijn hoofd, denk ik.’

‘En wat doet hij daar dan?’

‘Naar muziek luisteren, dat weet ik wel zeker. Soms doet hij dat in de plenzende regen. Met zijn paraplu onder zijn arm nota bene. Eén keer werd hij bijna overreden door een tram. Hij stond op de rails een denkbeeldig symfonieorkest te dirigeren. Om dezelfde reden mist hij de ene trein na de andere. Soms belt hij vanuit Aken, Rijsel of Amsterdam dat hij wat later zal zijn. Verkeerde trein genomen. En één keer zag hij het vliegtuig dat hem naar Spanje zou brengen voor zijn neus opstijgen, omdat hij in de hal naar een geweldige ouverture in zijn hoofd had staan luisteren.’

Naarmate Yolanda steeds enthousiaster doet, wordt Gerard steeds somberder. Op den duur kijkt hij als iemand wie iets ontschoten is, letterlijk dan – als een kind dat zijn ballon ziet wegvliegen, als een bejaarde wiens hondje zich heeft losgerukt.

Als Yolanda uiteindelijk dubbel ligt van het lachen, smaalt hij: ‘En dat vind jij grappig.’

‘Ik kom niet meer bij als hij me zoiets flikt!’

‘Dat is toch niet grappig, dat is zielig, Yolanda.’

‘Zielig? Welnee. Hij lacht er zelf om!’

Ze ziet Gerards lange gezicht en zwijgt. Toch wil ze hem zeggen hoe ze over de hele zaak denkt zonder hem evenwel te kwetsen:

‘Ik bedoel maar... als jij denkt dat hij zijn droom blijft najagen ter wille van mij, dan vergis je je.’

Er valt eens te meer een onbehaaglijke stilte. Gelukkig breekt de ober de spanning. Allebei houden ze hun glas langer dan nodig aan de lippen, alsof ze hun gezicht de tijd willen geven om weer te ontspannen. Het lukt maar half. Yolanda vecht nog steeds tegen de pret die telkens opkomt.

Gerard peutert met zijn duimnagel tussen zijn voortanden en zegt, terwijl hij van Yolanda wegstijgt: ‘Dus zit jíj eigenlijk te wachten tot zijn droom uitkomt?’

‘Ik? Ben je gek. Wat kan mij zijn droom schelen. Hij leeft voor zijn muziek, ik niet. Als zijn sonate ooit af raakt, zal ik dat heel fijn voor hem vinden, maar meer ook niet. En of hij er al dan niet geld mee gaat verdienen, zal mij een zorg zijn.’

Zal ze hem nu vertellen over haar echte droom? Nee. Nog niet.

‘Ik begrijp niets van die verhouding van jullie.’ Gerard manipuleert allerhande prullaria die op tafel liggen: een bier-viltje, een stukje cellofaan, een tandenstoker.

‘Jullie zijn allebei stapelgek, weet je dat.’

Yolanda doet alsof ze de nijd die op zijn woorden meerijdt niet hoort.

‘Dat denk ik ook weleens, ja.’

‘Dus je houdt nog altijd van hem.’

‘Ik ben verslaafd aan hem!’

‘Zoals aan mij, ik weet het. Maar hou je nog altijd van hem?’

“Houden van” heb ik altijd een rare uitdrukking gevonden. Dat “houden” heeft zoiets bezitterigs. Ik hou het op “graag zien”. Ik zie hem graag dus.’

‘Wat is het verschil als ik vragen mag?’

“Graag zien” is preciezer. Ik zie hem graag. Letterlijk. Ik zie hem graag door het huis sloffen. Ik zie hem graag naar buiten kijken. Ik zie hem graag over die rimpel boven zijn neus wrijven. Ik zie hem graag zijn jas in plaats van zijn pyjama aantrekken, enzovoorts. Begrijp je wat ik bedoel?’

‘En mij? Zie je mij ook graag?’

‘Jou zie ik ook graag.’

‘Zie je hem liever dan mij?’

Voor die vraag is ze altijd al bang geweest. Hoe legt ze uit dat ze ‘liever zien’ of ‘het liefst zien’ eigenlijk minder vindt zijn dan ‘graag zien’, dat volgens haar aan elkaar zou moeten worden geschreven? Graagzien. Haar verbazing is dan ook groot als ze zichzelf hoort antwoorden: ‘Nee, länger. Ik zie hem länger graag dan jou.’

Gerard legt zijn hand onder zijn kin en kijkt haar recht in de ogen.

‘Wat een wonderlijk schepsel ben jij toch, Yo.’

‘Zie jij me ook graag?’ vraagt Yolanda.

‘Héél graag’, zegt Gerard.

‘Nu dan, dan is iedereen toch gelukkig!’

Als we nu ook nog samen konden zijn, als schakels die een ketting vormen. Zij in het midden en aan elke druif een man. Ooit zal ze ervoor uit moeten komen dat dát haar geheime verlangen is.

Als door een wesp gestoken wipt Gerard opeens van zijn stoel en knijpt zijn dijen tegen elkaar. Ertussen zit tot zijn verrassing Yolanda’s rechtervoet geklemd. Met haar tenen woelt ze in zijn kruis. Zijn blik houdt ze gevangen met de hare. Ze sluit pas haar ogen als ze hardheid gewaar begint te worden.

‘Yo...!’

‘Niet bewegen...’

Ze woelt nu met allebei haar voeten.

Er klinkt weer een mager applausje op. Het strikje houdt ermee op. De muzikanten buigen, steken een sigaret op en beginnen hun instrumenten in te pakken.

Ook Gerard ziet dat zij zowat de laatste klanten zijn.

‘Yo...!’

‘Houen zo...’

Ze laat haar voeten weer in haar schoenen glijden.

Ontnuchterd door zijn eigen geilheid - hij weet waar ze op aanstuurt, hij wist het al van toen ze binnenkwam met die glinsterende lippen - kijkt hij op zijn horloge.

‘Jezus, hoe laat is het?’

‘Kwart over drie’, lacht Yolanda ondeugend. De wijn heeft haar giechelig gemaakt. Ze weet nu al dat ze zal blijven giechelen tot na de liefde.

‘Ober! Afrekenen!’ roept Gerard. Hij klinkt ongerust.

‘Zo’n haast opeens, jongen?’

'Ik moet over een paar uur al naar Frankfurt vertrekken. Jij zal ze morgenvroeg aan het werk moeten zetten op kantoor.'

Hij merkt dat Yolanda hem ongelovig aankijkt.

'Een groot contract', voegt hij er zakelijk aan toe.

'O! In zo'n geval moet mijn Grote Manitoe natuurlijk zelf opdraven', kirt Yolanda. Ze verschuift haar stoel tot ze naast hem zit, en omklemt met een hand zijn arm, voelt met de andere in zijn kruis.

'Of heeft dat groot contract soms een paar tieten en een kut?'

'Yo!'

De ober doet alsof hij niets in de gaten heeft. Gerard geeft hem een vette fooi. Met neergeslagen ogen maakt hij een buiging en verdwijnt als rook achter het tussenschot.

'Opschieten,' zegt Gerard, 'voor ze ons eruit gooien wegens openbare zedenschennis.'

Lachend beginnen ze allebei hun spulletjes op te bergen.

3.

'O, nee!' giechelt Yolanda gesmoord, en meteen slaat ze een hand voor haar mond om zichzelf het zwijgen op te leggen.

'Wat is er?'

'Ga zitten. Ga gauw weer zitten!'

'Wat is er dan?'

'Niet omkijken. Kijk in die spiegel daar. Zie je wie daar aankomt?'

'Zeg dat het niet waar is', kreunt Gerard en laat zich terug op zijn stoel vallen. IJlings verbergt hij zijn hoofd achter zijn grote managershanden. 'Niets blijft mij vandaag bespaard...'

'Waar is de prijslijst? De theaterkrant?'

Met een mengsel van vrees en gretige geamuseerdheid volgt Yolanda elke beweging van Maarten, die kennelijk naar haar op zoek is, maar die, doordat hij zijn leesbril opheeft, achter-

eenvolgens tegen een kapstok, een klant en een spiegelzuil aanbodst.

‘Hoe hij er weer uitziet!’

Yolanda’s gezicht is nu helemaal vertrokken van het ingehouden lachen.

‘Kijk! Kijk! Gerard, kijk dan toch!’

Het best nog is Maarten te vergelijken met iemand die zich verslapen heeft, absoluut een trein moet halen, maar niet weet naar welk perron hij zich moet reppen. Nog sterker dan daarstraks piekt zijn haarkrans alle richtingen uit. Zijn bril staat scheef, en zijn kamerjas waaiert voortdurend open, zodat het zomerse avondvolk vrijelijk zijn harige buik en bleke benen kan zien. En zijn Mickey Mouse.

‘Hij verliest een pantoffel!’ snakt Yolanda en mept Gerard op zijn bovenarm. ‘En nu loopt hij ook nog tegen een palmboom aan! O, o, o! Blijf zitten, Gerard! Blijf zitten, zodat ik me achter je kan verbergen!’

‘En ik dan?’ roept Gerard wanhopig. Snel slaat hij de theaterkrant open terwijl Yolanda haar bovenlijf achter zijn rug kantelt.

‘Op zijn pantoffels! In de Leopold III! Het is niet te geloven!’

Een kordate ober schiet hem behulpzaam aan en neemt hem preventief bij een arm. Zal hij hem resoluut op zijn rug draaien? Nee. Na wat heen en weer gepraat laat hij hem weer los en kijkt samen met Maarten de gelagzaal rond. Maarten heeft hen het eerst gezien. Hij wijst Gerard en Yolanda aan om de ober zijn goede trouw te bewijzen, en zwaait vervolgens breed glimlachend met een rol papieren.

‘Ai! Te laat!’ snakt Yolanda. ‘Hij heeft ons gezien! Hij komt naar ons toe!’

‘Ik word niet goed. Ik word helemaal niet goed’, jammert Gerard. Hij vouwt de krant dicht, steekt bitsig een nieuwe sigaret op en begint grote hoeveelheden rook te maken.

Maarten staat nu voor hun tafel, hijgend. Hij buigt wat naar voren en kantelt zijn leesbril op zijn neus om te zien of hij zich niet van gezelschap heeft vergist.

‘Yolanda? Gerard?’

Yolanda recht de rug en probeert emotieloos te kijken. Haar trillende mondhoeken verraden evenwel dat het haar moeite kost. Uiteindelijk nemen, zoals bij de Mona Lisa, haar ogen het lachen van haar mond over. Niets aan te doen.

‘Dag Maarten. Nog zo laat op stap?’ zegt Gerard op een toon die het midden houdt tussen gespeelde luchtigheid en bijtende spot.

Yolanda kan zich nu niet meer inhouden. Haar rug en haar gezicht doen pijn.

‘Wat doe jij hier? Kom jij me controleren of zo?’

Zelfs Gerard kan niet horen of haar boosheid écht of gespeeld is.

‘Controleren?’ schrikt Maarten, terwijl hij onuitgenodigd bijschuift. ‘Hoe kom je daar nu bij?’

‘Mickey Mouse in kamerjas!’

‘En op pantoffels!’

Maarten schrikt. De hondse blik waarmee hij haar aankijkt, doet Yolanda bijna barsten.

‘Goh... neem me niet kwalijk. Maar opeens schoot me te binnen dat ik je iets heel belangrijks vergeten te zeggen had daarstraks!’

‘Wat wou je me nog zeggen? Schiet op, man. Iets drinken kan niet meer, want de boel gaat over een paar minuten dicht, kijk maar.’

In de buurt van het podium zijn de obers al begonnen met stoelen op tafels te zetten.

Maarten slaat zijn kamerjas over zijn blote dijen, beweegt zijn bovenlijf olijk heen en weer, en met het gezicht van een kind uit de kleuterschool zegt hij: ‘Ik wou je alleen maar komen zeggen dat ik het opgelost heb.’

Gerard en Yolanda kijken elkaar aan. Dan kijkt Yolanda Maarten aan.

‘Hoezo opgelost? Wat opgelost?’

Als een lid van een geheime jongensclub buigt Maarten zich naar hen toe.

‘Het probléém, Yolanda! Het probléém, Gerard!’

En als hij merkt dat noch Gerard noch Yolanda begrijpt waar hij het over heeft, voegt hij er ongeduldig aan toe: ‘Dat van de overgangszin!’

‘Maarten,’ zegt Gerard, ‘heb ik nu een hersenbloeding of zou het helpen als je iets duidelijker was?’

Popelend van voorpret schuift Maarten nu het elastiek van de rol papieren die hij heeft meegebracht. Oneindig veel haastige potloodnoten, achternagezeten door talloze gumsporen.

Omdat hij weet dat Gerard nog minder verstand heeft van muziek, laat staan geïnteresseerd is in zijn sonate, richt hij zich nu uitsluitend tot Yolanda.

‘Hier, kijk. Weet je nog? Al jaren loop ik erover te piekeren. Weet je nog?’

Met zijn wijsvinger gaat hij over een notenbalk en begint te neuriën.

‘Maarten, vind jij dit nu echt de plaats en de tijd om een potje te gaan componeren...?’ sist Yolanda, terwijl ze om zich heen kijkt alsof er een acuut gebrek aan zuurstof is ingetreden.

‘Even maar. God, ik ben zo blij. Hier, luister. Weet je nog? Het hoofdthema. De expositie en de doorwerking zal ik overslaan.’

Terwijl Gerard de ogen ten hemel slaat, begint Maarten weer te neuriën. Plotseling houdt hij op en kijkt Yolanda vol verwachting aan.

‘Weet je nog?’

Yolanda kijkt hem in de ogen. Het is niet duidelijk of ze een verwijt achter de kiezen houdt of dat ze zich iets probeert te herinneren.

Terwijl hij haar op zijn beurt in de ogen kijkt, neuriet Maarten nog eens hetzelfde fragment om haar geheugen op te frissen.

‘De laatste zin van de reprise?’

Nog steeds geeft Yolanda geen teken van herkenning.

Dat komt straks wel, schijnt Maarten te denken, want enthousiast gaat hij voort: ‘En dan heb je de overgangszin naar het tweede thema. Luister.’

Hij gaat nu wat rechter zitten, houdt een van de bladen wat omhoog en neuriet de hele zin terwijl hij zichzelf met zijn andere hand begeleidt.

‘Weet je nog?’

Hij neuriet hem nog eens.

‘Weet je nog, Yolanda? Toe nu!’

Yolanda zucht. ‘Maarten...’

‘Zéér interessant’, smaalt Gerard, die in Yolanda’s zucht alleen maar verveeldheid hoort, en met een zilveren zakkammetje zijn vingernagels schoon begint te maken.

Maar Maarten is niet te stoppen.

‘En dan begint het tweede thema!’

Weer begint hij te neuriën, gelukkig niet zo luid dat de obers of de laatste klanten zich eraan storen.

‘Hoor je ’t? Hoor je ’t, Yolanda?’

En nu neuriet hij alles achter elkaar, de laatste zin van de reprise, de overgangszin en het begin van het tweede thema.

‘Hoor je hoe lélijk dat is?’

Gerard verslikt zich in zijn rook en drukt haastig zijn peuk uit. ‘Blij dat je ’t zelf zegt, Maarten. Niet om aan te horen.’

‘Precies. En weet je hoe dat komt? Yolanda? Gerard? Omdat die verrekte overgangszin niet deugt! En daarstraks schoot hij me opeens te binnen, de goede dan. Luister!’

Hij gaat weer rechtop zitten, sluit de ogen, en begeleidt zichzelf met zijn rechterhand terwijl hij weer begint te neuriën, nu iets heel anders dan daarnet.

‘Hoor je ’t verschil?’

Yolanda weet niet wat ze moet zeggen.

‘Maarten, je weet toch dat ik geen verstand heb van die dingen.’

‘Verstand, verstand’, foetert Maarten. ‘Van muziek hoef je toch geen verstand te hebben. Je moet alleen maar luisteren. Luister.’

En weer neuriet hij de nieuwe overgangszin.

‘Hoor je ’t?’

‘Oké, oké. Ik heb het gehoord.’

‘Alles schuift nu perfect in elkaar. Luister.’

Nu neuriet hij het slot van de reprise, de nieuwe overgangszin en het begin van het tweede thema allemaal achter elkaar. Aan het eind rukt hij zijn bril af en kijkt Yolanda en Gerard tegelijk aan. Er staan waarachtig tranen in zijn ogen.

‘Is het niet prachtig? Ik wou het je daarstraks laten horen, maar je sliep. En daarna, nu ja...’

Gerard weet dat niets Maartens geluk nu nog kan verstoren, en doet dan ook geen enkele moeite om zijn smalende toon af te zwakken.

‘Geniaal, Maarten. Echt waar. Ik wist niet dat je dát in je had. Gelukkig is het er nu eindelijk út.’

‘Ik ben dolgelukkig, weet je dat. Ik denk dat ik toch maar iets drink. Ober!’

‘Het spijt me, meneer, wij gaan sluiten!’ zegt de ober die een tafel verder asbakken staat te ledigen in een koelemmer.

‘O, wat jammer. Mag ik jullie dan uitnodigen om thuis samen met mij een glas champagne te komen drinken? Om het te vieren?’

‘Sorry, Maarten, ik moet weg, ik moet over een paar uur naar Frankfurt vertrekken’, zegt Gerard. Hij staat alvast op.

‘En jij, Yolanda? Een heildronk op de voltooiing van de *Traubensonate* door Maarten Deriemaeker? Ik mag niet vergeten morgenvroeg de burgemeester te bellen. Die zal nogal opkijken. En dokter Fröhlich.’

‘Dokter Fröhlich?’

‘Die heb ik niet meer nodig.’

Zal ze het nu voorstellen? Wanneer dient zich zo’n gelegenheid nog eens aan? Gerard, Maarten, als we nu eens... Nee, ze heeft er de moed niet toe.

‘Sorry, Maarten. Niet vandaag. Later, later.’

‘Wanneer dan?’

‘Ik laat het je nog weten. Ga nu maar. De mensen willen sluiten.’

‘Ja, natuurlijk.’ Haastig rolt Maarten zijn papieren weer op en doet het elastiek erom. Dan fatsoeneert hij zijn kamerjas en maakt een buiging zoals daarstraks de leider van het strijkje.

‘Gerard. Yolanda. Prettige voortzetting van jullie bezigheden nog en nogmaals mijn excuses voor de storing, maar ik was zo blij dat ik...’

‘Dat kan ik me levendig voorstellen, schat. Nogmaals gefeliciteerd.’

‘Gefeliciteerd, Maarten’, broemt nu ook Gerard, maar het is niet zeker of Maarten hem heeft gehoord, want hij sloft intussen naar de deur, neuriënd en met één vinger iets dirigerend wat voor de anderen onhoorbaar is. Het strijkje, dat bij de bar een laatste borrel staat te drinken, kijkt hem verwonderd na. De *surprise act* voor volgende week?

Zo ook Yolanda. Ze lijkt de trotse moeder van een jongetje dat zijn eerste tekening van de kleuterschool meebrengt.

‘Jezuschristus’, sist Gerard, en gooit met kracht zijn pakje sigaretten op tafel.

‘Wat heb jij?’

‘Dat jij met zo’n warhoofd...’

‘Hè, toe nou, Gerard.’

‘t Is toch waar!’

‘Je bent toch niet jaloers?’

Gerard zwijgt abrupt, speelt weer met zijn gouden aansteker.

‘Daar ben ik al lang overheen, dat weet je.’

‘Zo mag ik het horen!’ lacht Yolanda en geeft hem een paar bemoedigende tikjes op zijn hand. Nerveus kijkt hij op zijn horloge.

‘Het is de hoogste tijd.’

‘Ik ben klaar.’

‘Ga je mee?’

‘Tuurlijk. Waarom vraag je dat?’

‘Ik had daarnet anders de indruk dat je met hém mee wilde.’

‘Was dat zo duidelijk?’

‘Nogal.’

‘Ach, de schat. Ik had hem graag dat pleziertje gegund. Na al die jaren is zijn sonate eindelijk af en dan is er niemand om dat samen met hem te vieren. Daarnet hadden we ’t er nog over. Die sonate raakt nooit af, zei jij. En nu ze eindelijk af is, heeft hij niemand om zijn vreugde mee te delen.’

‘Je voelt je toch niet schuldig?’

‘Een beetje wel, om eerlijk te zijn’, zucht Yolanda. ‘Maar afspraak is nu eenmaal afspraak.’

Waarom zegt hij nu niet dat hij best wel mee wil gaan om met Maarten een glas champagne te heffen? Misschien, als ze het goed aanlegt, dat er dan meer van komt...?

Maar hij zwijgt. Net als zij.

Resoluut bijt haar hand in haar tasje.

‘Let’s go!’

Ze voelt weer in zijn kruis. Lachend probeert hij aan haar greep te ontkomen. Het lukt hem.

‘Ik heb zo’n droge keel, Gerard...’ piept Yolanda.

‘Slet’, lacht hij.

‘Hihi!’

Als ze opstaat, lijkt haar spiegelbeeld wat te kantelen. Dat laatste wijntje had ze misschien niet mogen drinken.

4.

Omdat de straat wat helt, zet Gerard de motor al af op de hoek. Vaardig manoeuvreert hij zijn auto tot vlak voor het huis. Hij stapt uit en helpt Yolanda naar buiten. Ze merkt dat nu ook de twee onderste knopen van haar jurk los zijn, en doordat ze die snel wil dichtknopen, laat ze haar tasje op de stoep vallen. Schaterend laat ze zich tegen de auto zakken.

‘Ssst’, doet Gerard, die nu ook giechelig is geworden. ‘Je maakt iedereen nog wakker.’

‘Dat gezicht van jou toen hij binnenkwam!’ giert Yolanda.

Gerard legt een speelse hand op haar mond. Met de andere steekt hij een sleutel in het slot.

In de hal begint Yolanda te neuriën. Ze blijkt zich de nieuwe overgangszin van de *Traubensonate* al helemaal eigen te hebben gemaakt.

‘Ssst’, doet Gerard weer.

‘Weet je dat er niets zo grappig is als jullie twee samen te zien?’ schatert Yolanda.

‘Yo, in godsnaam. Je weet dat hier een echo hangt als in een kathedraal. Straks is iedereen wakker!’

‘De kinderen, bedoel je?’

‘Ja’, fluistert Gerard. ‘En Els ook. Wat moet die wel niet denken?’

‘Is Els er ook?’ schrikt Yolanda.

‘Natuurlijk. Wat dacht je?’

Boos geeft ze hem een stomp tegen zijn bovenarm. ‘Oen, waarom zeg je dat nu pas?’

‘Dat maakt toch niet uit!’

‘Voor jou niet, nee.’

Ze houdt niet van Els, omdat ze weet dat Els niet van haar houdt. Na al die jaren blijft ze haar koppig ‘mevrouw’ noemen.

Ze probeert zich nu krampachtig te concentreren. Ze is boos omdat ze zichzelf kan horen ademen.

Gerard drukt op de tijdschakelaar en samen vatten ze zo stil mogelijk de klim naar de eerste verdieping aan. Geen van de treden kraakt. Zelfs niet de twaalfde, omdat Yolanda hem ondanks haar evenwichtsproblemen soepel weet over te slaan.

Opeens gaat het licht uit en krijgt ze de slappe lach. Ze moet zich met beide handen aan de trapleuning vasthouden, en daardoor tuimelt haar tasje drie, vier treden naar beneden.

Gerard haast zich naar boven en drukt op de schakelaar. Hij wacht tot Yolanda zich de overloop op heeft gehesen. Als ze uitgehijgd en uitgegiecheld is, doet Gerard behoedzaam de deur open en sluipt naar binnen. Yolanda volgt hem op de voet. Hij maakt geen licht in de gang. Ze lopen als twee inbrekers uit een slapstickfilm op hun tenen de halfdonkere woonkamer in.

In de hoek staat de televisie te sneeuwen.

Gerard steekt het licht aan en schraapt de keel.

Boven de rand van de bank verschijnt opeens het verdwaasde hoofd van Els. Het verdwijnt weer en komt even later opnieuw tevoorschijn. Met bril deze keer.

‘Hu... O! Gerard! Jij bent het. Hoe laat is het? Ik moet in slaap gevallen zijn.’

‘Zo ziet het er naar uit’, zegt Gerard, terwijl hij zijn sleutels op tafel gooit en de televisie gaat uitzetten.

‘Mevrouw is er ook bij’, geeuwt Els.

‘Ja, mevrouw is er ook bij. Alles normaal hier?’ vraagt Gerard geprikkeld.

‘Met Lowietje wel, maar met Martientje...’

‘Wat is er met Martientje? Is er iets gebeurd?’

‘Euh... ja en neen’, glimlacht de slaapdronken Els. ‘Hoe zal ik het zeggen: Martientje is vanavond *jongedame* geworden.’

‘t Is niet waar!’

‘Hoe bedoel je?’ vraagt Gerard.

‘Gerard... begrijp je dat dan niet. Martientje is *jongedame* geworden.’

‘Jongedame... Bedoel je dat...? Maar dat is toch onmogelijk! Ze is pas elf!’

‘En toch is het zo’, zegt Els. ‘Ze is er helemaal ondersteboven van, het arme kind. Ze heeft nog geen oog dichtgedaan, vrees ik.’

In de kamer ernaast klinkt nu gegrien. Martientje heeft hen blijkbaar horen thuiskomen. Gerard weet niet wat hij eerst moet doen.

‘Breng jij Els maar gauw naar huis’, zegt Yolanda.

‘Euh... juist’, zegt hij. ‘Hoeveel ben ik je schuldig, Els?’

Els mompelt een bedrag, terwijl ze haar canvas tas van de vloer neemt en in haar te ruime jeans naar de gang sloft.

‘Ga jij dan gauw naar haar toe, Yo?’

‘Wees maar voorzichtig onderweg.’

Hij kijkt alsof hem zojuist is meegedeeld dat hij aan een ongeneeslijke ziekte lijdt.

Yolanda schudt het hoofd. ‘Er is niets aan de hand. Op dit moment hebben miljoenen meisjes van elf hetzelfde, hoor.’

‘Goedenacht, mevrouw’, fluistert Els.

Gerard grist de sleutels van de tafel en loopt achter haar aan de gang in.

Yolanda gaat in de keuken twee glazen water drinken. Dan loopt ze naar de slaapkamer van Martientje en doet zachtjes de deur open. Het gegrien klinkt nog harder en onechter dan daarnet.

‘Hé, jongedame, wat hoor ik daar allemaal!’

‘Mama!’ Een heel ziek muisje.

‘Vertel eens aan je mama wat er aan de hand is.’

De kleine aanstelster blijft doodstil liggen, het laken ondanks de hitte opgetrokken tot onder haar kin. Met een stemmetje dat te vals is om echte pijn te verklanken, zegt ze: ‘Ik ga dood, mama.’

‘Welnee. Jij gaat helemaal niet dood.’

Yolanda is op het bed gaan zitten en neemt haar nu in de armen.

‘Jawel. Ik bloed.’

‘Ja, je bloedt, maar dat wil niet zeggen dat je doodgaat. Dat wil zeggen dat je een grote meid geworden bent.’

‘Ik ben zo blij dat je er weer bent, mama.’

‘Ik ook, schat. Ik ook.’

Ze overdekt het bezorgde gezichtje van Martientje met tientallen kleine, droge kusjes.

‘Is papa er ook?’ teemt Martientje.

‘Hij brengt Els naar huis. Zal ik iets te drinken voor je halen, jongedame?’

‘Nee.’

‘Of wil je dat ik je in slaap zing, zoals vroeger, toen je nog een kleine meid was?’

‘Mag het raam niet open?’

‘Waarom?’

‘Ik luister graag naar de auto’s.’

‘Oké.’

Yolanda doet het raam open. Het geruis van het nachtverkeer heeft iets rustgevends. Het unisono van de auto’s, en af en toe het geknars van een nachttrein over de wissels.

‘Ziezo. En nu gauw slapen, want je moet morgenvroeg naar school.’

‘Komt papa nog terug?’

‘Papa komt je straks nog een zoentje geven.’

‘En blijf jij vannacht ook hier?’

‘Ja, ik blijf vannacht ook hier. Bij papa en Lowietje en bij mijn lieve, grote meid.’

‘En morgen? En overmorgen?’

‘Je weet dat mama hard moet werken. Maar als ik er niet ben, dan is Martha er. En ’s avonds Els om op jullie te passen.’

‘Els ruikt naar potlood.’

Els is een potlood, zwijgt Yolanda.

‘Nacht, mama.’

‘Nacht, Martientje.’

Ze sluit de deur. In de kamer ernaast hoort ze Lowietjes gierende ademhaling. In de keuken gaat ze nog een glas water drinken. Dan loopt ze naar de woonkamer. Op een blaadje schrijft ze: 'MARTHA BELLEN'. Of ze voor de duur van Gerards verblijf in Frankfurt wil blijven overnachten, dan hoeft Els niet te komen oppassen.

Dan draait ze een telefoonnummer. Het duurt even voor er wordt opgenomen.

'Maarten?'

'Yolanda?'

'Het is echt héél mooi!'

'Vind je?'

'Vind ik, ja. Héél mooi. Nogmaals gefeliciteerd.'

'Je weet toch dat ik het voor jou gecomponeerd heb, voor mijn druivenvrouw.'

Yolanda spint als een kat.

'Morgen moet je me ze helemaal voorspelen, die *Traubensonate* van je. Van de eerste tot de laatste druif.'

'Druif?'

'Noot.'

'Hoe laat kom je?'

Ze wil de boot wat afhouden en hem tegelijk laten voelen hoe hard ze hem nodig heeft.

'Ik hoor je slecht. Lik eens over de hoorn.'

Er slurpt iets in haar oor.

'Kom ik nu beter door?'

'Om zes uur', klappertandt ze. Het duurt wat voor ze haar ademhaling weer onder controle heeft.

'Ga nu maar slapen.'

'Nacht, schat. Fijn dat je nog gebeld hebt.'

'Nacht, lieve Maarten.'

Onder het raam hoort ze Gerard de auto parkeren. Ze knoopt het middelste knoopje van haar jurk los en loopt alvast naar de badkamer. Ze poetst haar tanden, doet nog wat gloss

op haar lippen, kijkt met open mond in de spiegel en zegt:
'Aa!'

Haar lillende huig.

Haast je, Gerard, denkt de *hübsche* druivenvrouw.

Dat van die schakels en die ketting zal voor later zijn.